

Näringslivet och akademien

En undersökning om nyttan av samarbete

Sammanfattning

I den här rapporten presenteras resultatet av en undersökning om näringslivets forsknings- och utbildningssamarbete med universitet och högskolor. Undersökningen visar att företagen generellt sett är mycket positiva. 80 procent av de deltagande företagen uppgav att de hade haft stor eller mycket stor nytta av att samarbetet.

Kompetensförsörjning utgör sammantaget det enskilt viktigaste motivet till varför företagen väljer att samarbeta med akademien. Resultatet är intressant och viktigt eftersom forskningssamarbete mellan akademi och näringsliv traditionellt sett utgått ifrån eller motiverats av att forskningsresultat och kunskap behöver spridas, snarare än som ett verktyg för ökad personrörlighet mellan akademi och näringsliv eller förbättrad matchning mellan efterfrågan och tillgång på kompetens.

Framtida politiska reformer för ökat forskningssamarbete mellan akademi och det omgivande samhället bör i högre grad motiveras av både kunskapsspridning och den positiva effekten på näringslivets kompetensförsörjning. Effekten på näringslivets kunskapsintensiva verksamhet skulle kunna bli betydande och långsiktigt bidra till fler jobb och ökat välbefinnande i Sverige.

Undersökningen visar att i princip allt samarbete är del- eller helfinansierat av företagen. En mycket liten del är helt offentligt finansierat. Det är positivt. Att företagen går in med egna pengar eller resurser ökar kvaliteten och sannolikheten att samarbetet leder till nytta. Det ger också en bra utväxling på de offentliga medlen då varje satsad krona skapar ytterligare privata investeringar.

Ett utvecklingsområde som tydligt framkommer i undersökningen är lärosätenas roll i det livslånga lärandet. Endast 5 procent av företagen lyfter fram vidareutbildning av befintlig personal som uttalat syfte med samarbetet. Mot bakgrund av det skifte som nu sker på arbetsmarknaden, genom ökad digitalisering och industrins utveckling mot ökad automation, finns här en stor outnyttjad potential. Det kommer att krävas ökad flexibilitet och lyhördhet från högskolorna och universitetens sida mot näringslivets behov.

Både svensk forskning och högre utbildning står inför stora framtida utmaningar. Trots att den högre utbildningen byggts ut kraftigt under de senaste decennierna misslyckas företagen med vart fjärde rekryteringsförsök enligt Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät. Det skadar företagets tillväxt. Svenska företag kan inte expandera och tappa marknadsandelar. Över tid har också de privata FoU-investeringarna stagnerat. Mätt som andel av BNP har de över en 15-årsperiod sjunkit från motsvarande tre till två procent av BNP. En minskning som motsvarar 35 miljarder kronor om året.

Ett väl fungerande samarbete mellan akademi och näringsliv är en viktig del för att möta dessa utmaningar. Resultatet av den här undersökningen ligger i linje med tidigare undersökningar som visar att samarbetsmöjligheter med öppna lärosäten av hög kvalitet är en av de viktigaste faktorerna när företagen beslutar var de ska förlägga sin forskning.

Innehåll

Sammanfattning	1
Inledning	3
Metod	4
Kategoriseringar av företag och samarbeten.....	5
Resultat	6
Typ av samarbete	6
Hur initierades samarbetet?	6
Finansiering av samarbetet	7
Företagens motiv till samarbete	8
Nytta och nöjdhet med samarbetet	9
Hur kan utbildnings- och forskningssamverkan vässas ytterligare?	10
Avslutande diskussion och slutsatser	11

Inledning

Att verka för att forskningsresultat kommer till nytta, den så kallade tredje uppgiften, har varit en huvuduppgift för akademien sedan 1997. Hur det ska gå tillväga har diskuterats ungefär lika länge. Frågan är viktig. Tillgång till utåtriktade lärosäten med intresse för samarbete är en av de avgörande faktorerna när företagen beslutar om vid lokalisering av forskningsverksamhet. Inte minst motiveras det av att de flesta medarbetare och forskare i praktiken rekryteras lokalt. Goda rekryteringsmöjligheter och forskningssamarbete med världsledande universitet är därför en viktig konkurrensfaktor. För företagen förstås, men också för regioner och länder med ambitionen att behålla och attrahera kunskapsintensiva företag.

Sverige har länge haft ett forskningsintensivt näringsliv men under det senaste 10–15 åren har det skett en förändring. Mätt som andel av BNP har investeringarna sjunkit och investeringarna har istället hamnat i våra konkurrentländer. Trots denna dystra utveckling har de politiska reformerna lyst med sin frånvaro. Reformerna skulle kunna bidra till att villkoren att bedriva forskning i Sverige blir lika bra, eller bättre, än i omvärlden.

I den här rapporten presenteras resultatet av en undersökning mot företag som har erfarenhet av samarbete med svenska universitet och högskolor. Det är känt från tidigare undersökningar att samarbete är viktigt för företagen. Syftet med den här studien är att bidra med djupare information kring varför företagen samarbetar och hur nöjda de är med målet att ytterligare stärka forskningssamverkan mellan svenska lärosäten och näringslivet.

Metod

Undersökningen genomfördes under hösten 2017 och vintern 2018 av Faugert & Co Utvärdering på uppdrag av Svenskt Näringsliv.

Datainsamlingen bestod av insamling av kontaktuppgifter till företag från de lärosäten som företagen samarbetat med. En webbenkät har sedan skickats till företagen. Insamlingen av kontaktuppgifter från lärosäten innefattade e-postförfrågan, skriftliga påminnelser och telefonsamtal, oftast med flera personer inom varje lärosäte. Webbenkäten distribuerades genom själva enkätutskicket och en påminnelse.

Insamlingen av företagskontakter vid lärosätena visade sig vara en utmanande uppgift. Hälften av lärosätena lämnade inte ut några uppgifter eller svarade inte på förfrågan, trots flera påminnelser.

Flera lärosäten uppgav att de inte hade dessa uppgifter tillgängliga centralt. Andra lärosäten saknade helt kontinuerlig uppföljning av företagskontakter. Flera lärosäten ställde sig också skeptiska till att lämna ut uppgifter överhuvudtaget då de tolkades som personuppgifter eller på annat sätt konfidentiell information. Samtidigt var bilden splittrad, flera lärosäten lämnade snabbt uppgifter och var också mycket positiva till undersökningen. Se Tabell 1 för en översikt av hur många lärosäten som lämnade ut kontaktuppgifter.

Tabell 1. Antal lärosäten som lämnat kontakter i förhållande till kontaktade lärosäten

Lärosäteskategori	Kontaktade lärosäten	Lämnat kontaktuppgifter	Valt att inte lämna kontaktuppgifter	Avböjt att svara på vår förfrågan
Universitet	15	8	4	3
Högskola	13	6	6	1
Totalt	28	14	10	4

I Tabell 2 syns en sammanställning av de kontakter vi mottog från lärosätena, och hur många av dessa som inkluderades i studien. Innan enkätutskicket rensades dubletter och bristfälliga kontakter bort, vilket är anledningen till att antalet enkätutskick är färre än antalet lämnade kontakter. De högskolor som lämnade ut kontaktuppgifter var benägna att lämna fler kontaktuppgifter än motsvarande universitet.

Tabell 2. Mottagna kontaktuppgifter, fördelat på universitet och högskola

Lärosäteskategori	Antal lämnade kontakter	Antal enkätutskick
Universitet	289	268
Högskola	313	296
Totalt	602	564

Tabell 3 visar att svarsfrekvensen för webbenkäten blev förhållandevis låg (17,6 procent) vilket har begränsat möjligheten att göra vissa uppdelningar och analyser utifrån de olika företagskategoriseringarna, samt även utifrån andra kategoriseringar.

Tabell 3. Enkätundersökningens svarsfrekvens

Lärosäteskategori	Antal enkätutskick (inkl. studsar)	Antal enkätutskick (exkl. studsar)	Antal enkätsvar	Svarsfrekvens (inkl. studsar)	Svarsfrekvens (exkl. studsar)
Universitet	268	244	55	20,5 %	22,5 %
Högskola	296	239	44	14,9 %	18,4 %
Totalt	564	483	99	17,6 %	20,5 %

Som tidigare nämnts finns det stor diskrepans i antalet företagskontakter som de olika lärosätena lämnade. Noterbart är att flera av de stora lärosätena enbart lämnade en handfull kontakter, medan flera av de mindre har lämnat ett väldigt stort antal kontakter. Detta påverkar till viss del studiens generaliserbarhet.

Det ska dock noteras att de allra flesta kontaktuppgifter från lärosäten som lämnat relativt få kontakter i förhållande till lärosätets storlek, så som Chalmers och Uppsala universitet, består av stora företag som troligtvis ingår i många olika samarbeten med lärosätet.

De företag som ingår i studien har valts ut genom ett icke-slumpmässigt urval, eftersom lärosätena på egen hand valt ut företag som de samarbetat med och som ska ingå i studien. En tänkbar hypotes är att de företag som lärosätena valt ut är mer positiva till samarbetet än det genomsnittliga företaget som samarbetat med lärosätena. Studien hade varit betjänt av ett slumpmässigt urval för att öka sannolikheten för en representativ företagspopulation, men detta var inte möjligt eftersom det i dagsläget inte finns någon information att tillgå om vilka företag som har samarbete med svenska lärosäten.

Studiens begränsningar innebär att enkätdata bör tolkas och analyseras med viss försiktighet.

Kategoriseringar av företag och samarbeten

I denna studie analyseras och jämförs enkätdata utifrån två grupper av företagskategoriseringar:

- Företag med egen FoU-verksamhet jämfört med företag utan egen FoU-verksamhet
- Varuproducerande företag jämfört med "annat" företag (två tredjedelar av företagen som ryms inom kategorin "annat" är tjänsteproducerande företag) – detta är egenrapporterade uppgifter

Utöver dessa företagskategoriseringar har enkätdata analyserats och jämförts utifrån om företaget samarbetat med ett universitet eller en högskola, samt om företaget främst haft ett forsknings- eller studentsamarbete med lärosätet.

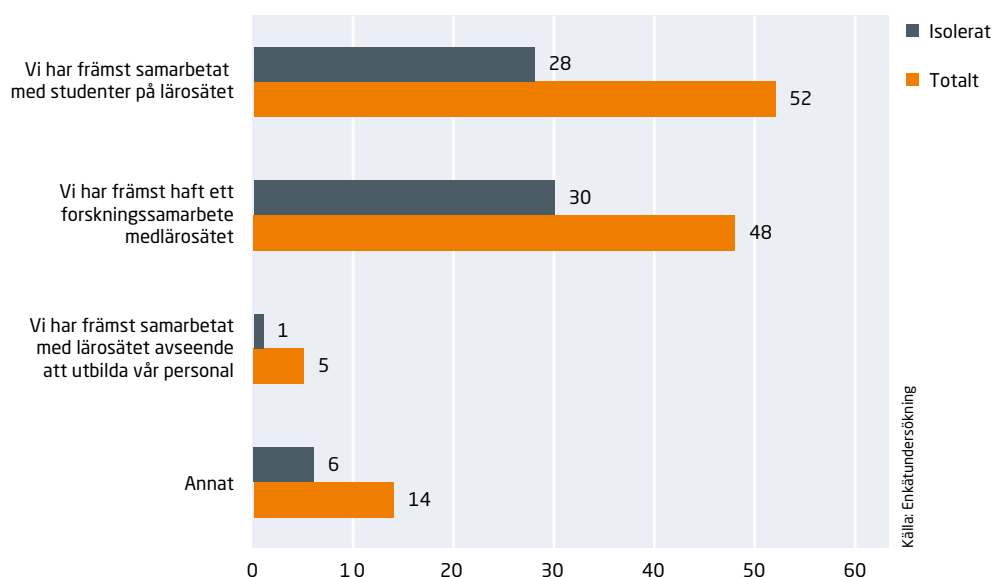
Resultat

I detta kapitel presenteras studiens resultat i form av empiri från enkäten som sänts ut till de företagskontakter som lärosätena lämnat.

Typ av samarbete

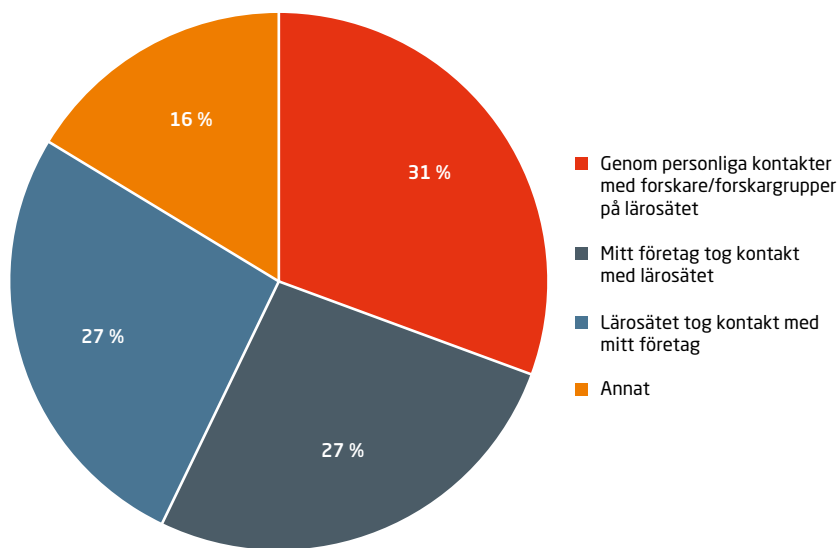
I enkäten ställdes frågan (fasta svarsalternativ) om vilken typ av samarbete som lärosätet haft med akademien. Majoriteten bedrev samarbete med studenter och forsknings-samarbete. En mycket liten andel hade bedrivit samarbete med syftet att vidareutbilda personal. De företag som valt alternativet ”annat” angav i enkätens fritextsvar olika samarbetsformer med lärosätet, såsom följeforskningsuppdrag, marknadsförings-aktiviteter, samt att företaget varit värd för studiebesök.

Figur 1. Företagen om vilken kategori av samarbete som de främst haft med lärosätet, fördelat på isolerade samarbeten (företaget uppgav endast en typ av samarbete) och totala samarbeten (företaget uppgav ett eller flera samarbeten) (N=89)

Hur initierades samarbetet?

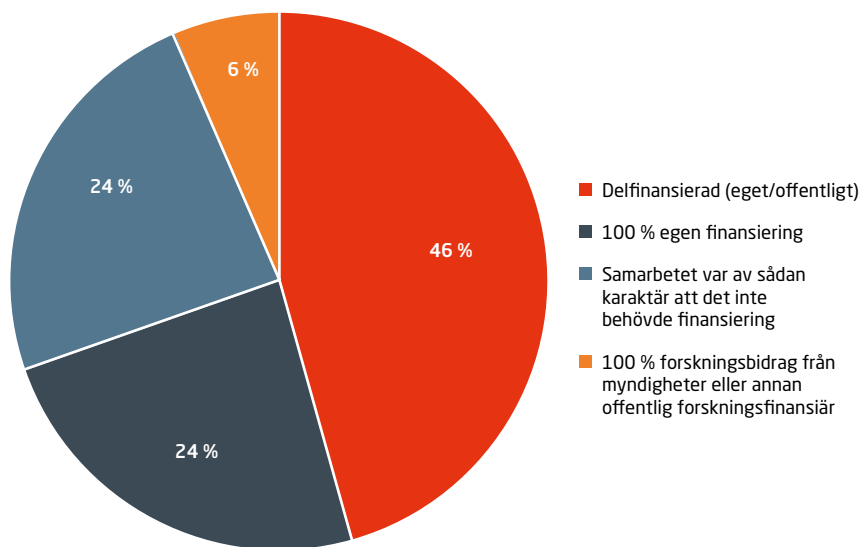
Företagen fick svara på frågan hur samarbetet med lärosätet hade initierats. Vanligast var personliga kontakter, men fördelningen var jämn mellan det alternativet samt alternativen ”Företaget tog kontakt med företaget” och ”Lärosätet tog kontakt med mitt företag”. Under alternativet ”Övrigt” var ett vanligt svar samarbetet har pågått länge och det är oklart hur det initierades.

Figur 2. Företagen om hur samarbetet initierades (N=82)

Källa: Enkätundersökningen

Finansiering av samarbetet

Företagen tillfrågades om hur samarbetet med lärosätet finansierats. Nästan hälften (46 procent) av företagen svarade att samarbetet delfinansierats genom egna och offentliga medel. En fjärdedel av företagen (24 procent) angav att företaget helt finansierat samarbetet med egna medel, och lika många har valt alternativet att samarbetet var av sådan karaktär att det inte behövde finansiering. I mindre utsträckning (6 procent) svarade företagen att samarbetet med lärosätet helt finansierats genom forskningsbidrag. Undersökningen indikerar därmed att samarbete mellan akademi och näringsliv ökar de privata FoU-investeringarna snarare än tränger undan privata investeringar med offentliga medel.

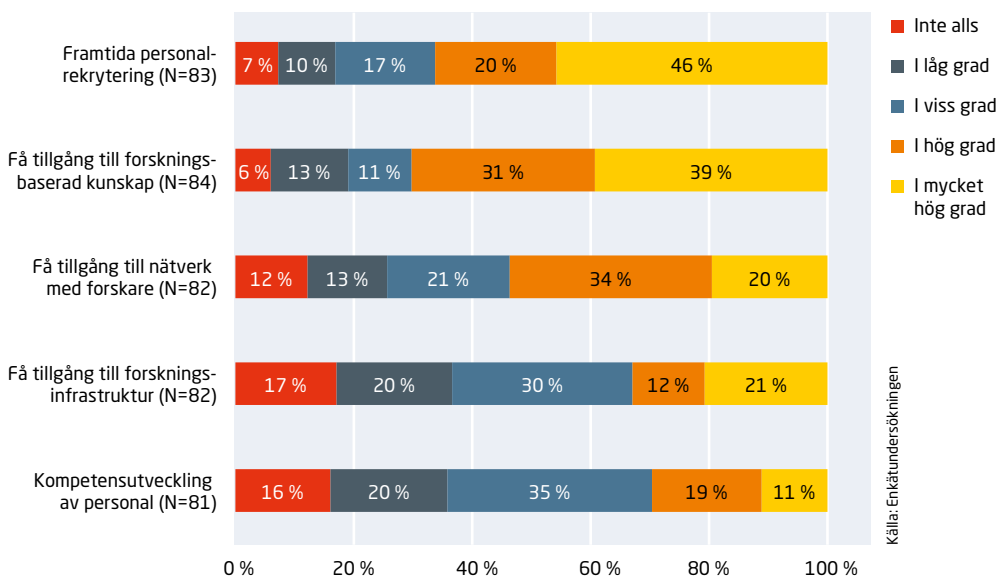
Figur 3. Företagen om hur samarbetet finansierats (N=79)

Källa: Enkätundersökningen

Företagens motiv till samarbete

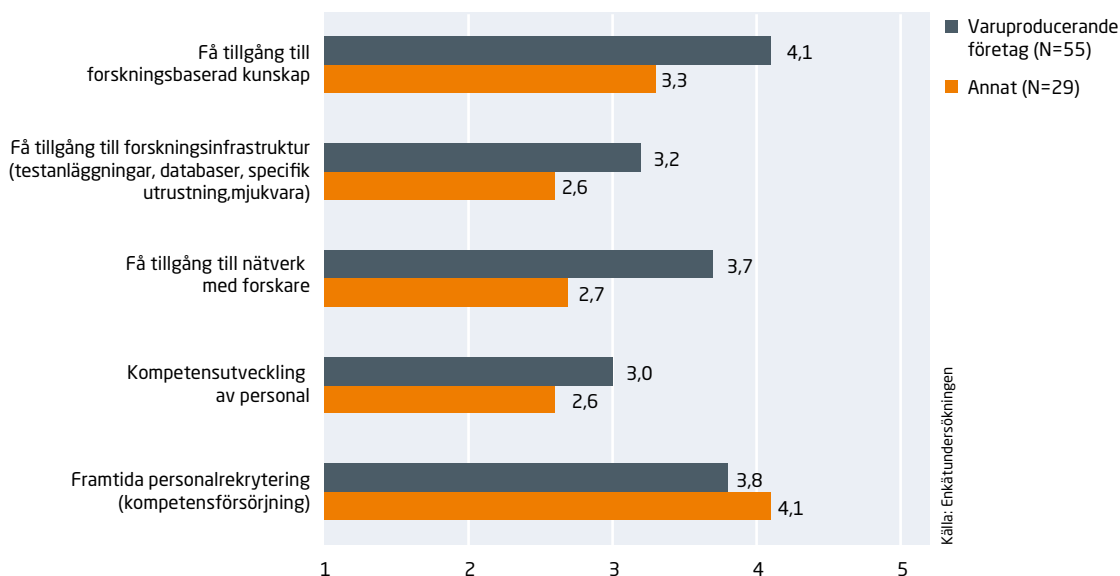
En klar majoritet av företagen angav i hög grad eller i mycket hög grad att framtida personalrekrytering samt tillgång till forskningsbaserad kunskap utgjorde motiv till samarbetet med lärosätet. En majoritet (54 procent) av företagen svarade i hög eller i mycket hög grad att tillgång till nätverk med forskare var ett motiv till samarbetet med lärosätet. I mindre utsträckning angav företagen tillgång till forskningsinfrastruktur och kompetensutveckling av personal som motiv till att samarbeta med lärosätet.

Figur 4. Företagen om i vilken utsträckning följande alternativ utgör motiv till sitt samarbete med lärosätet

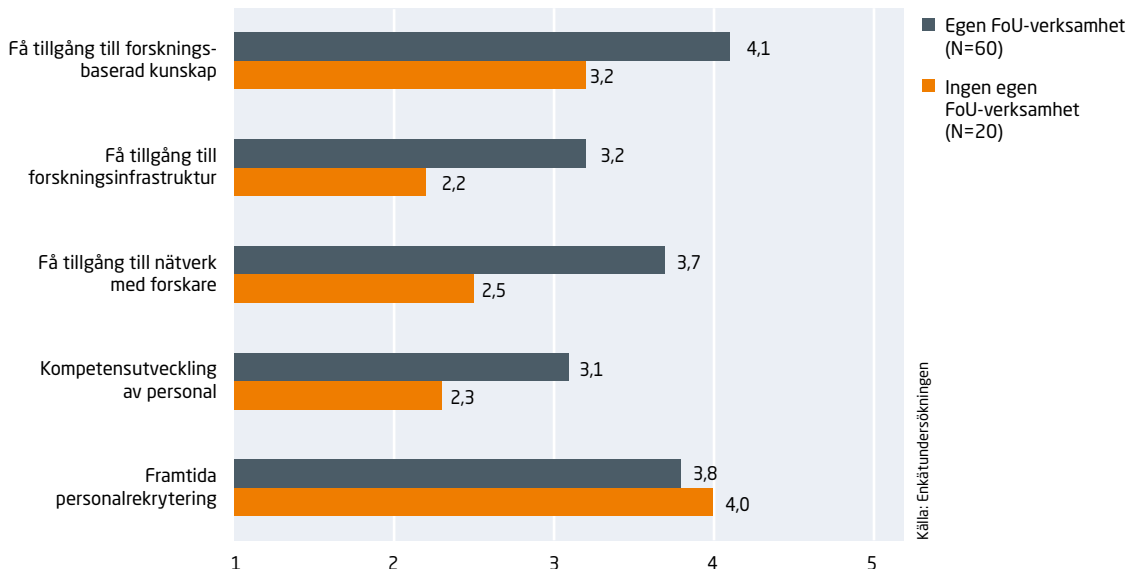
De varuproducerande företagens främsta motiv till att samarbeta med lärosätet var att få tillgång till forskningsbaserad kunskap, framtida personalrekrytering, samt få tillgång till nätverk med forskare. Företag inom kategorin ”annat” angav framtida personalrekrytering som det främsta motivet till sitt samarbete med lärosätet.

Figur 5. Företagen om i vilken utsträckning följande alternativ utgör motiv till sitt samarbete med lärosätet, fördelat på om företaget är varuproducerande eller inte

Undersökningen visar att framtida personalrekrytering var det viktigaste motivet till att samarbete för företag utan egen FoU-verksamhet.

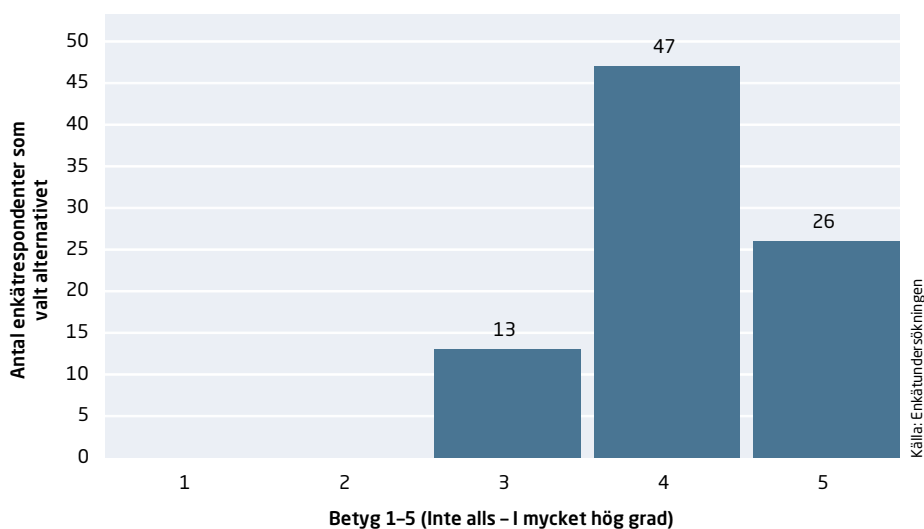
Figur 6. Företagen om i vilken utsträckning följande alternativ utgör motiv till sitt samarbete med lärosätet, fördelat på om företaget har egen FoU-verksamhet eller inte

Nytta och nöjdhet med samarbetet

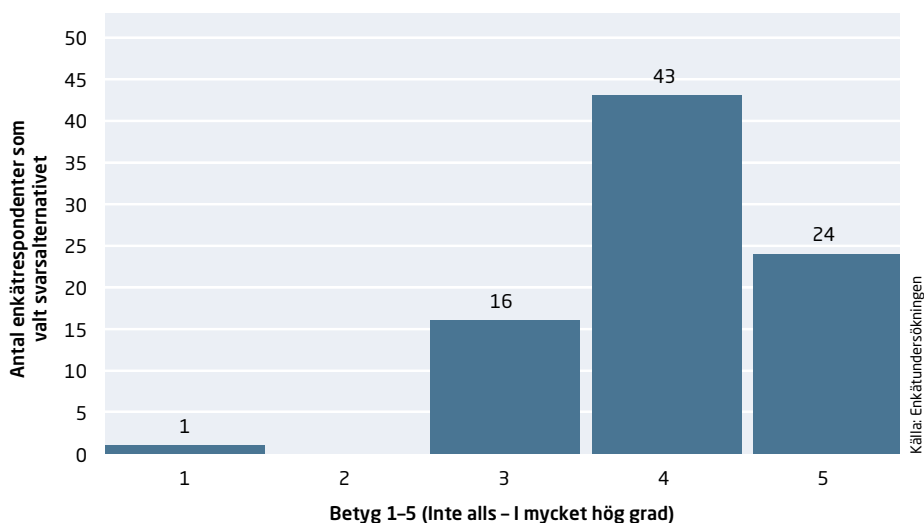
I undersökningen ställdes frågorna om företagen var nöjda med samarbetet som helhet och i vilken utsträckning företaget haft nytta av samarbetet. En klar majoritet av företagen (85 procent) var i hög grad eller i mycket hög grad nöjda med sitt samarbete med lärosätet som helhet. Inget företag valde alternativen inte alls eller i låg grad.

Figur 7. Histogram av fördelningen av företagens svar om i vilken utsträckning de var nöjda med sitt samarbete med lärosätet som helhet (N=86)

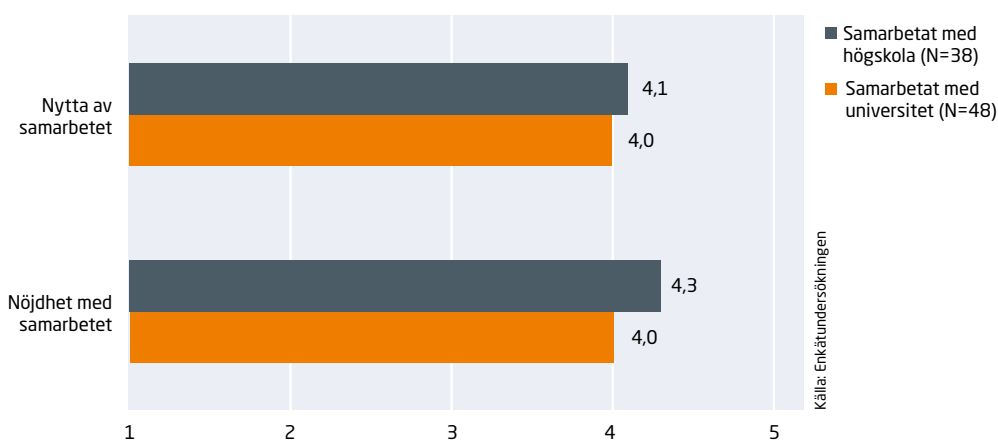
Samma höga andel av företagen (80 procent) ansåg att de i hög grad eller i mycket hög grad haft nytta av sitt samarbete med lärosätet.

Figur 8. Histogram av fördelningen av företagens svar om i vilken utsträckning de ansåg att de haft nytta av sitt samarbete med lärosätet (N=84)

Företag som samarbetat med en högskola var något nöjdare med samarbetet och upplevde en större nytta än företag som samarbetat med ett universitet.

Figur 9. Företagen om vilken utsträckning de var nöjda med sitt samarbete samt haft nytta av detta, fördelat utifrån om företagen samarbetat med ett universitet eller en högskola (N=86)

Hur kan utbildnings- och forskningssamverkan vässas ytterligare?

En öppen fråga ställdes till företagen om hur lärosätet kan förbättra sin samverkan med företag. En tredjedel av företagen besvarade denna fråga.

Flera företag lyfte fram behovet av insatser för ökad information om samarbete och kontaktskapande. Följande citat hämtade från enkätundersökningen belyser denna syn:

”Ta fler kontakter och bjuda upp till olika initiativ.”

”Vara mer synliga ute hos företagen, om möjligt.”

”Fler institutioner/kurser där praktik/projekt ska genomföras – presentera er för företag i närområdet. Vi i företagen kan bidra med verkliga uppdrag och studenterna med sin kunskap inom specifika områden.”

"Information om möjliga samarbetsformer. Skapa fler projekt som möjliggör samarbete med aktörer utanför universitetsvärlden. Marknadsföra den resurs som studenter och deras examensarbeten kan vara för företag. Bistå med projektledning då resurser och kunskap om att arbeta i projekt saknas i många mindre företag men är självklart för större aktörer och i universitetsvärlden."

Flera företag ansåg att lärosätena måste bli flexibla mot det omgivande samhällets behov, exempelvis genom att kurser och program i högre utsträckning uppdateras och att gapet mellan kursinnehåll och företagens behov minskar.

"För att det skall vara fruktbart att vi som företag påvisar vilket behov marknaden har utifrån innehåll i utbildningarna till exempel så måste universitet bli mycket mer flexibla vad gäller att ställa om och byta innehåll i kurser och program för att kunna följa med marknadens utveckling."

"Medverka till att gapet mellan näringslivets behov och det man studerar minskas och anpassas."

"Väva in kontakt med riktiga företag i fler 'vanliga' kurser. Istället för att exempelvis enbart teoretiskt analysera ett visst företags marknadsföring i förhållande till vissa teorier – ta kontakt med ett verkligt lokalt företag och analysera deras marknadsföring kopplat till vetenskapliga teorier och kom med återkoppling som kan förstärka det lokala näringslivet."

"Att utveckla mer av korta moduler och kortare program, men ändå på mastersnivå för att underlätta för våra anställda vid behov av studier utifrån teknologikutvecklingens framfart."

Flera företag lyfte fram vikten av att lärosätena förstår företagens villkor och logik för samverkan och att detta i sin tur utgör ett viktigt fundament för ett lyckosamt samarbete. Följande citat belyser detta:

"Lärosätet kan förbättra sin förståelse för svensk industris arbetsvillkor och utmaningar. Lärosätet kan förbättra sin förståelse för vikten av kontinuitet och långsiktighet i uppbyggnaden av fungerande industrisamarbeten och därför också sin flexibilitet i långa projekt."

"Det behövs en ömsesidig utökad förståelse för industrins resp. lärosätenas 'affärslogik'. Det sagt är kanske den största utmaningen ändå att forskarna inte förstår (eller bryr sig om?) lärosätets övergripande affärslogik utan ibland fastnar i sin och eller gruppens egen karriärlogik. Olika lärosätetsledningar kan se stora nyttor och vara mycket hjälpsamma inom sina ramar, men om de ledande forskarna i tilltänkta projekt inte förstår/respekterar den större helheten går man som stort internationellt företag helt sonika vidare till nästa lärosäte i eller utanför (ofta) Sverige."

Avslutande diskussion och slutsatser

Hela 85 procent av företagen i undersökningen angav att de var nöjda med samarbetet i hög eller mycket hög grad. Nästan samma andel, 80 procent, angav att nyttan var hög eller mycket hög. Resultatet kan sättas i relation till andra undersökningar som visar att tillgång till bra universitet är en av de avgörande faktorerna när företag beslutar om lokalisering av nya forskningsinvesteringar.

Kompetensförsörjning utgör sammantaget det viktigaste motivet till samarbete, oavsett om det handlar om student- eller forskningssamarbete. Resultatet är intressant och viktigt eftersom forskningssamarbete mellan akademi och näringsliv ofta utgår ifrån eller motiveras av att forskningsresultat behöver spridas, snarare än som ett matchnings-verktyg eller ökad personrörlighet mellan akademi och näringsliv. Här finns skäl till en breddad syn på varför forskningssamarbete mellan akademi och näringsliv är viktigt.

Resultatet av undersökningen visar också att den samhälleliga vinsten av en öppen akademi med välfungerande samarbete med omgivande samhället är mycket stor och spelar en viktig roll i matchningen mellan högkvalificerade studenter och forskare å ena sidan och näringslivet kompetensbehov inom FoU å andra sidan.

Tillgång till kunskap utgör självfallet ett fortsatt viktigt motiv till forskningssamarbete tillsammans med kompetensförsörjning. Det visar att forskningssamarbete fortsatt utgör en viktig länk mellan den offentliga kunskapsproduktionen inom akademien å ena sidan och omsättning av kunskap till innovationer i näringslivet å andra sidan. Samverkan ökar därmed den samhälleliga avkastningen på de offentliga forsknings-investeringarna genom att bidra till fler jobb och ökat välbefinnande.

Ett intressant resultat av undersökningen var att företagen, totalt sett, var mer nöjda med högskolorna än med universiteten. En möjlig slutsats kan vara att det speglar den profil mot samverkan och innovation som många högskolor driver jämfört med de mer traditionella större lärosätena.

Två typer av samarbeten sticker ut i undersökningen: forskningssamarbete och student-samarbete. Högskolorna har en tydlig slagsida mot studentsamarbeten vilket har en särskild betydelse för företag utan egen FoU-verksamhet. Förutom kunskapsöverföring har samarbetena också en viktig roll för matchningen mellan kompetens och företagens behov.

I princip allt samarbete är del- eller helfinansierat av företagen. En mycket liten del är helt offentligt finansierat. Det är positivt. Att företagen går in med egna pengar eller resurser ökar kvaliteten och sannolikheten att samarbetet leder till nytta. Det ger också en bra utväxling på de offentliga medlen då varje satsad krona skapar ytterligare privata investeringar. Slutligen ger det en tydlig kvalitetsstämpel åt den akademiska samarbetspartnern att företaget väljer att investera sina egna pengar.

Ett lite förvånande och oroande resultat av undersökningen var att kompetensutveckling av personal utgjorde ett mycket svagt motiv till samarbete. Trots den omställning som både näringslivet och samhället i stort står inför genom ökad digitalisering och den så kallade fjärde industriella revolutionen. Här finns troligen en stor outnyttjad potential när det gäller motiv till samarbete och nytta för näringslivet.

I de frisvar som företagen gav fanns ett önskemål om ökad lyhördhet för anpassning och flexibilitet i den högre utbildningen för näringslivets behov. Här ligger troligen en viktig del av svaret på lösningen av den stora matchningsproblematik som idag finns mellan den högre utbildningen och arbetsgivare.

En tredjedel av samarbetena i undersökningen initierades genom personliga kontakter med forskare på lärosätena. En viktig slutsats av detta är att ökad personrörlighet mellan akademi och näringsliv troligen skulle leda till ökat forsknings- och student-samarbete genom större personliga nätverk.

www.svensktnaringsliv.se

Storgatan 19, 114 82 Stockholm

Telefon 08-553 430 00